Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta (HE 4/2020)

Hallitus on esittänyt, että vanhuspalvelulain henkilöstöä koskevaa säännöstä muutetaan siten, että säännökseen lisättäisiin velvoite vähintään 0,7 työntekijän toteutuneesta henkilöstömitoituksesta asiakasta kohti iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä. Säännös tulisi voimaan täysimääräisesti siirtymäajan jälkeen, jotta kunnilla ja kuntayhtymillä sekä palveluntuottajilla olisi mahdollisuus varautua merkittävään henkilöstötarpeen sekä kustannusten kasvuun. Kunnille maksettaisiin valtionosuutta laajentuvaan tehtävään.

Ehdotuksella pyritään parantamaan vanhuspalvelun laatua. Tätä tarkoitusta henkilöstön määrän lisääminen varmasti toteuttaa. Ehdotuksen kustannukseksi arvioidaan noin 266 miljoonaa euroa vuonna 2024. Arvioiden mukaan vuoteen 2030 mennessä kustannus nousee jopa puoleen miljardiin euroon. Kuten esityksessä todetaan, pysyvää rahoitusta ehdotukselle tarvitaan vuonna 2024 195,8 euroa lisää. Kustannukset ehdotuksesta tulevat tuleville hallituksille, joten rahoituksen suunnitelma tuleville vuosille olisi myös hyvä olla selvillä. Kokonaisveroaste Suomessa on pudonnut muutamassa vuodessa vuoden 2016 43,7 prosentista vuoden 2020 42 prosenttiin Veronmaksajain keskusliiton arvion mukaan. Tuo 1,7 prosenttia BKT:sta vastaa yli neljää miljardia euroa. Verojen palauttaminen vuoden 2016 tasolle esimerkiksi tuloverotusta tai arvonlisäverotusta nostamalla riittäisi kustantamaan lisämenot 20-kertaisesti eli rahoitus ohjelmalle on mahdollista järjestää melko helpostikin.

Olennainen reaalinen rajoitus esitykselle voi itse asiassa olla työvoiman saatavuuden suhteen. Esityksessä on ansiokkaasti otettu tämä rajoitus huomioon suunnitellulla hoitajien koulutuksen lisäämisellä. Suunniteltu 1700 vuosittaisen lähihoitajan lisäkoulutus tosin tarkoittaa vanhustyön koulutuksen noin kaksinkertaistamista. Tässä on tärkeä suunnitella tarkoin, kuinka lisäpaikat täytetään laadukkailla hakijoilla. Jos koulutettavia ei löydy, uudistuksen aiheuttama lisäkysyntä vanhustyöhön voi nostaa lähihoitajien palkkoja kautta linjan.

Helsinki, 10.3.2020

Ohto Kanninen
tutkimuskoordinaattori
Palkansaajien tutkimuslaitos